

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО ФОРУМУ**

21 червня 2023 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 19.06.2023 р.)

Редакційна колегія:

- Андрущенко Віктор Петрович** – доктор філософських наук, професор, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;
- Горінов Павло Валерійович** – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Дранушко Ростислав Григорович** – кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Сопілко Ірина Миколаївна** – доктор юридичних наук, професор, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка» ННІ права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений юрист України;
- Торбін Григорій Мирославович** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Чемакіна Октябринна Володимирівна** – кандидат архітектури, доцент Українського гуманітарного інституту.

П 83 **ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ:** збірник матеріалів Наукового форуму. Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 21 червня 2023 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 396 с.

ISBN 978-966-931-281-5

Збірник матеріалів Наукового форуму «Протидія терористичним актам у міському середовищі» присвячено комплексному вивченню проблеми протидії тероризму у міському середовищі. У збірнику представлено результати досліджень, що детально розглядають правові аспекти боротьби з тероризмом у міському середовищі, екологічні наслідки терористичних актів і стратегії екологічного відновлення, психологічні наслідки для місцевого населення та підходи до психологічної реабілітації, соціальні наслідки тероризму та розвиток стійкого соціального середовища, а також архітектурні рішення для забезпечення безпеки та мінімізації наслідків терористичних актів.

Збірник розраховано для науковців, фахівців та інших зацікавлених осіб, які досліджують проблематику протидії терористичним актам з правових, екологічних, психологічних, соціальних, архітектурних аспектів та охорони здоров'я.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 343.326-048.66(477-21)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_NNIPiP_2023

ISBN 978-966-931-281-5

© Автори публікацій, 2023
© Навчально-науковий інститут права та політології, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

ФІЛИК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,

*професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
кандидат юридичних наук, доцент*

ШУСТ НАТАЛІЯ БОРИСІВНА,

*професор кафедри філософії, соціології та політології
Державного торговельно-економічного університету
доктор соціологічних наук, професор*

РОЛЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ПРОТИДІ ТЕРОРИЗМУ

Початок ХХІ століття ознаменувався радикальними суспільними трансформаціями. Військова російська агресія проти України як результат глобальна фінансово-економічна криза створили передумови черговим викликам світовій цивілізації, а також підготували підґрунтя невизначеності світових перспектив та національних економічних процесів. На базі посилення викликів і нестійкості у світі постають нові загрози міжнародній безпеці абсолютно у всіх сферах життєдіяльності. Подібні загрози, як застосування зброї масового ураження, терористичні акти, підриви, ескалація міждержавних конфліктів, збільшення кількості і рушійної сили терористичних актів у світі, що направлені проти як окремих держав, фізичних осіб, так і релігійних громад стають дедалі інтенсивнішими, охоплюючи нові регіони і країни. Зростаючі регіональні загрози міжнародній безпеці, що за своїми негативними наслідками можуть мати потенціал глобального впливу. У даному дослідженні розглядається тероризм як організаційне явище не державного, а групового, релігійного, іншого інституційного характеру.

Так, під тероризмом розуміють насилля з боку «слабшого» (без повноважень влади). Насилля, що чинять опозиційні прошарки суспільства, інколи радикально налаштовані, як правило відносно нечисленні, і які зазвичай не мають та й не можуть мати підтримки більшості суспільства. Тероризм носить політичну, соціальну, національну чи віросповідну ознаки. Тероризм як явище переслідує принаймні три основні й знакові мети [1].

Що стосується національної політики запобігання тероризму, то у ст. 3 Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року [2] вказується, що «кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для поліпшення й розвитку співробітництва між національними органами з метою запобігання терористичним злочинам та їхнім негативним наслідкам, зокрема, шляхом: а) здійснення обміну інформацією; б) удосконалення фізичного захисту осіб й об'єктів; в) поліпшення навчання й планів координації дій на випадок надзвичайних громадських ситуацій».

У свою чергу, першою метою здійснення терористичних актів – є здійснення відповідного політичного, економічного чи іншого тиску на органи влади, шляхом впливу на громадську думку з метою формування відповідної

повідки конкретної держави чи інших організацій, які компетентні в прийнятті відповідних рішень. По-друге, тероризм має на меті посіяти страх і невпевненість поміж громадян, лояльних до наявної влади. Третьою метою є бажання викликати співчуття серед своїх потенційних прихильників, тобто в тому прошарку суспільства, який, як вони вважають, піддається гнобленню або дискримінації, але поступається в радикальності терористам. Таким чином, тероризм найчастіше неможливий без того, щоб терористи не оголосили про свою відповідальність за здійснений акт насилля [1], але буває і безіменний тероризм. Подібний тероризм вигідний і певним державам тоталітарного характеру, так, як дає можливість приймати законодавство, яке обмежує права людей, тримавати великі маси людей в страху, формувати повістку протистояння та агресії на фоні суцільного соціального хаосу.

Подібні терористичні акти здійснюються, як правило, різними радикально настроєними угрупованнями, що прагнуть вивести свої позиції домінуючими в суспільстві, які не мають і не можуть мати підтримки більшості суспільства, вже через свою іншу позицію в сфері національної, мовної, етнічної чи релігійної іншості. Відсутність дієвих механізмів досягнення порозуміння, радикалізм окремих політичних і релігійних груп, невігластво, вдосконалення маніпуляційних технологій та апробація їх на великих групах людей, економічна бідність окремих країн та почуття національної образи, безвідповідальність [3] унеможливує пошук компромісу в суспільстві. Відповідно, вважаємо, що релігійні організації, де рівень довіри та залученості членів відповідної громади на конкретній території до державного та суспільного життя високий, мають брати активну участь у протидії насильства і тероризму на офіційному рівні з відповідними повноваженнями та легітимізацією щодо вирішення конфлікту.

У останні роки спостерігаємо як вдосконалюються методи протидії тероризму поліцейськими засобами, технічними механізмами, шляхом організації безпекових коридорів на прикладі окремо взятих країн, проте ці механізми не дають можливості подолати причини потенційних терористичних загроз повною мірою, так як вони формуються на іншому рівні – ментальному-світоглядному, психологічному, релігійному або економічному. Лише виявлення причин потенційного тероризму і залучення відповідних компетентних інституцій міжнародного рівня нададуть можливість протидіяти поширенню терористичних загроз в світі. У контексті вищесказаного, слід вважати, що залучення однієї із найбільш масових релігійних організацій, а саме, Католицької Церкви, до виявлення, попередження, протидії поширення тероризму в світі має важливе значення, що, у свою чергу, дасть можливість вплинути на систему попередження тероризму в світі.

Слід зазначити, що як релігійна інституція, Католицька Церква, має розгалужену мережу релігійних, благодійних, освітніх, медичних та інших інституцій, що володіють можливістю та відповідними людськими і матеріальними ресурсами щодо розширення впливу на конфліктні ситуації з метою подальшого вирішення питання протидії терористичним загрозам.

Окремо зауважимо, що для легітимності та результативності участі Католицької Церкви у попередженні потенційних конфліктів та актів тероризму слід виробити спільну систему орієнтирів при вирішенні конфліктних ситуацій на відповідних міжнародних інституційних рівнях. Видається доцільним,

керуватись розумінням, що мир – це не просто відсутність війни чи стабільна рівновага між ворогуючими сторонами. Мир ґрунтується на правильному розумінні людської особи і вимагає встановлення устрою, згідно із принципами справедливості і милосердя, а міждержавні відносини в міжнародній спільноті слід будувати «на злагоді між правовим і моральним порядками» [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тероризм. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC>
2. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text
3. Kresina, I., Shust, N., Hultai, M., Spivak, M., & Durnov, Ye. (2020). Social responsibility in the context of global challenges: the case of Ukraine. *Revista Amazonia investiga*. № 9(27). P. 578–587. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.62> DOI: <http://dx.doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.62>
4. Компедіум Соціальної доктрини Церкви. URL: https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_uk.pdf